

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Вченою радою

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Протокол № 06 від «28» серпня 2020 р.

**ВВЕДЕНО В ДІЮ**

Наказом № 40-01 від «31» серпня 2020 р.

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

В. о. ректора \_\_\_\_\_ **О. В. СОБОЛЄВ**



## **ПОЛОЖЕННЯ**

### **«ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ХАРКІВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ АКАДЕМІЇ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ»**

#### **2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ**

**Академічна доброчесність** — це сукупність етичних принципів та визначених законодавством України процесів, у яких мають застосуватися загальнонаукові принципи та правила, пов'язані з виконанням наукової діяльності та виконанням функцій, пов'язаних з виконанням функцій наукової діяльності та виконанням функцій наукової діяльності.

**Діяльність** — це діяльність, яка здійснюється на території України, в тому числі в межах компетенції, пов'язаної з виконанням функцій наукової діяльності та виконанням функцій наукової діяльності.

**Діяльність** — це діяльність, яка здійснюється на території України, в тому числі в межах компетенції, пов'язаної з виконанням функцій наукової діяльності та виконанням функцій наукової діяльності.

## 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Харківська державна академія дизайну і мистецтв (далі — ХДАДМ) усвідомлює свою місію в сучасному суспільстві як центру культури, знань та науково-практичних досліджень. Усі учасники освітнього процесу ХДАДМ прагнуть до побудови відкритих та прозорих комунікацій для досягнення максимального освітнього ефекту та забезпечення довіри до результатів наукових досліджень та навчання, й тому свідомо приймають та зобов'язуються дотримуватися Положень академічної доброчесності ХДАДМ як основи сталого розвитку академії. Положення академічної доброчесності є складовою системи безперервного забезпечення якості науково-освітньої діяльності, що спирається на високоетичні ціннісні норми науково-освітньої спільноти, високий рівень свідомості й внутрішньої культури особистості, антикорупційні заходи та боротьбу із плагіатом.

Положення академічної доброчесності розроблено відповідно до освітніх і загальнолюдських цінностей, міжнародних стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості, законодавчої і нормативної бази України, нормативних документів ХДАДМ: Конституції України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про авторське право і суміжні права»; Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»; Закону України «Про видавничу справу»; Етичного кодексу вченого України; Закону України «Про запобігання корупції»; Європейської хартії дослідників; Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG); Концепції впровадження медіа-освіти в Україні, Листа МОН України «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності».

Дія Положення поширюється на всіх учасників науково-освітнього процесу ХДАДМ: здобувачів усіх рівнів вищої освіти, адміністративних, науково-педагогічних працівників.

## 2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

*Академічна доброчесність* — це сукупність етичних принципів та визначених законом України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

*Викладацька діяльність* — це діяльність, яка спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти (лекція, семінар, тренінг, курси, майстер-клас, вебінар тощо) та яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) чи іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору.

*Компетентність* — це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

*Освітня діяльність* — це діяльність закладів вищої освіти, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

*Наукова діяльність* — це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на здобуття нових знань та (або) пошук шляхів їхнього застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

*Якість освітньої діяльності* — рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

*Якість вищої освіти* — це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг.

*Результати навчання* — це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

### 3. ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕРЕДОВИЩА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Усі учасники науково-освітньої діяльності усвідомлюють значущість академічної доброчесності та прагнуть зробити її невід'ємною частиною свого світогляду, підвищують стандарти освітньої і наукової діяльності і зміцнюють позитивний імідж Академії, примножуючи її традиції.

3.1. Академічна доброчесність в науково-освітньому середовищі формується на принципах: *чесності та порядності* — принциповість у визнанні та підтримці власних прав у сфері академічної діяльності та прав інших людей, що призводить до уникнення власної нечесної поведінки та знижує терпимість до недоброчесності інших, також унеможливорює випадки зловживання посадовим становищем; *довіри та співпраці* — вільний обмін ідеями та інформацією в освітньому середовищі, сприяння командній і творчій роботі між студентами, науково-педагогічними працівниками та іншими стейкхолдерами; *доброзичливості* — позитивне та толерантне ставлення учасників освітнього процесу один до одного незалежно від статті, віку, національності, релігійних, культурних і політичних уподобань; *поваги* — цінувати інтелектуальні та творчі здобутки інших людей та використовувати їх відповідно до правил, прийнятих у розвинутому академічному суспільстві; *відповідальності* — науково-педагогічні працівники несуть відповідальність за якість викладання дисциплін, а студенти — за якість виконання завдань, передбачає також реагування на академічну нечесність; *компетентності та професіоналізму* — володіння науково-педагогічними працівниками сучасними технологіями наукових досліджень та методами викладання, безперервне підвищення свого фахового рівня, поглиблення знань і вмій з академічної грамотності, здатність демонструвати академічні цінності під час навчального процесу; *прозорості* — відкритість та зрозумілість усіх науково-творчих та освітньо-творчих процесів, послідовне й об'єктивне оцінювання результатів діяльності, підзвітність та публічність інформації; *законності* — усі процеси наукової, освітньої та творчої видів

діяльності мають здійснюватися відповідно до законодавства України з урахуванням нормативних документів, затверджених у ХДАДМ.

3.2. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- своїми діями сприяти формуванню чесного академічного суспільства; дотримуватися Положень професійної етики, норм спілкування на засадах партнерства та взаємоповаги, творчої толерантності та організаційної культури науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти ХДАДМ;
- якісну підготовку до навчальних занять і практичної діяльності; постійне вдосконалення своїх загальних, фахових та особистісних компетентностей у сфері запобігання проявів академічної недоброчесності;
- підготовку наукових публікацій та авторських методичних розробок, що демонструють академічну грамотність, з огляду наукових здобутків інших авторів за темою, використання офіційної та достовірної інформації;
- повагу до академічних здобутків інших дослідників, що потребує посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- сприяння формуванню, мотивації та підтримці академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти;
- підвищення рівня медіаграмотності, відповідальність за дотримання доброчесності при популяризації творчих здобутків;
- здійснення контролю за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- інформування здобувачів освіти про типові порушення академічної доброчесності та види відповідальності за її порушення;
- урахування при розробці завдань індивідуальних властивостей і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;
- володіння науково-педагогічними працівниками сучасними технологіями оцінювання, що сприяє об'єктивному та прозорому визначенню результатів навчання.

3.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- дотримання чесної академічної поведінки у навчанні та житті, уникнення будь-яких проявів академічної недоброчесності;
- вміння аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві та циклічне підвищення рівня медіаграмотності, що полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, які сприяють добиранню, творчому використанню та популяризації, критичному мисленні, оцінюванню, створенню та передаванню медіатекстів різних форм та жанрів;

- якісну підготовку до навчальних занять; самостійне виконання поточних навчальних завдань, завдань поточного контролю;
- самостійне виконання творчих, курсових, дипломних робіт та завдань підсумкового контролю результатів навчання; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;
- володіння здобувачами сучасними технологіями оцінювання, що сприяє об'єктивному та прозорому визначенню результатів навчання;
- формування поважливого ставлення до всіх учасників освітнього процесу, спираючись на власну гідність та нетерпимість до проявів академічної недоброчесності.

#### 3.4. Прояви академічної недоброчесності.

Положення спрямоване на запобігання будь-яким проявам академічної нечесності. Відповідно до Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності вважається:

*академічний плагіат* — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

*самоплагіат* — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

*фабрикація* — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

*фальсифікація* — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

*списування* — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема, під час оцінювання результатів навчання;

*обман* — надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

*хабарництво* — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

*необ'єктивне оцінювання* — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

#### 3.5. Заходи з формування середовища академічної доброчесності.

Академічна доброчесність є невід'ємною частиною культури Академії. Для усвідомлення та визнання філософії академічної чесності як базової інституційної цінності в ХДАДМ запроваджуються на постійній основі такі заходи:

- актуалізація питань академічної доброчесності та дотримання цього Кодексу всіма учасниками освітнього процесу ХДАДМ;
- підвищення кваліфікації, участь у тренінгах, семінарах, стажуваннях із питань академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками;
- донесення інформації щодо основ академічної доброчесності та їх дотримання на провідних дисциплінах для здобувачів усіх рівнів вищої освіти;
- запровадження ознайомчих чи факультативних курсів з основ академічного письма та дослідницької роботи;
- проведення тренінгів для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти щодо актуалізації питань важливості академічної доброчесності;
- обговорення зі здобувачами вищої освіти прикладів якісного та неякісного академічного письма;
- налагодження технології перевірки робіт здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних робітників на наявність плагіату.

#### **4. КОМІСІЯ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ**

З метою формування науково-освітнього середовища на основі гідності, довіри, взаємній повазі, відповідального ставлення до навчання створюється комісія з розгляду порушень академічної доброчесності на рівні факультетів та підрозділів Академії строком на два роки. Склад Комісії ХДАДМ затверджується на засіданні Вченої ради академії. До складу Комісії академії входять науково-педагогічні працівники, які працюють на постійній основі та представники здобувачів вищої освіти. Комісія складається з висуванців від факультетів (по 1 особі), Студентської ради (2 особи) та Ради молодих учених (2 особи). Голова Комісії обирається на першому засіданні Комісії. Рішення засідань Комісії вважається легітимним за умови присутності не менше 60 % членів Комісії та оформлюється протоколом засідання.

#### **5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕДОПУЩЕННЯ ПРОЯВІВ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ**

Науково-педагогічні працівники мають набути здатність до виявлення плагіату в творчих, письмових аудиторних та позааудиторних роботах здобувачів вищої освіти та створити умови до формування середовища партнерства та академічної чесності. Вони несуть відповідальність за оцінювання унікальності творчої роботи, тексту курсових й кваліфікаційних робіт, за процес прозорого, відкритого, чесного оцінювання результатів навчання загалом.

5.1. Відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності несуть: здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники академії, редакційні ради наукових журналів.

Здобувачі вищої освіти відповідальні за свою академічну поведінку. Усі здобувачі вищої освіти мають набути компетентності щодо моральної оцінки власним вчинкам, співвіднесення їх із моральними нормами.

Завідувачі кафедр відповідають за розповсюдження інформації щодо недопущення проявів академічної недоброчесності на кафедрах. На третьому

освітньому рівні, де саме наукова складова відіграє провідну роль у підготовці майбутнього науковця, науковий керівник(ки) здійснює(ють) роз'яснювальну та контрольну функції по відношенню до процесу наукового дослідження та опису його результатів. У випадку встановлення плагіату у роботах здобувачів другого та третього рівнів освіти науковий керівник приймає рішення щодо доопрацювання та повторної перевірки на плагіат, а також, про допуск роботи до попереднього захисту.

Призначена відповідальна особа в академії перевіряє на наявність плагіату та встановлює рівень унікальності всіх наукових, навчально-методичних робіт науково-педагогічних працівників ХДАДМ, а також кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти за допомогою програмно-обчислювального комплексу StrikePlagiarism. На цей час в Україні не регламентовано конкретний відсоток плагіату чи унікальності текстів. Рівень унікальності, що встановлює ХДАДМ, має становити для кваліфікаційних робіт бакалавра не нижче ніж 55%, магістра — 65%, навчально-методичних робіт — 75%, наукових робіт — 80%.

Спеціалізовані вчені ради проводять політику дотримання принципів академічної доброчесності, перевіряють на наявність плагіату дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Редакційні ради наукових видань ХДАДМ відповідальні за дотримання принципів публікаційної етики та наукової доброчесності, здійснюють експертне оцінювання якості та оригінальності наданих рукописів.

5.2. Комісія з питань академічної доброчесності ХДАДМ відповідальна за розроблення та проведення заходів зі сприяння формування та дотримання доброчесного академічного середовища, розгляд скарг щодо проявів академічної недоброчесності серед учасників освітнього процесу Академії.

Скарги від здобувачів вищої освіти щодо порушення учасниками освітнього процесу Положення про академічну доброчесність ХДАДМ розглядаються Комісією з питань академічної доброчесності ХДАДМ. За наявності скарги голова Комісії у 5-денний строк проводить відкрите засідання, на якому відбувається розгляд факту академічної недоброчесності. Рішення Комісії може бути оскаржене шляхом подання заяви до Вченої ради академії.

5.3. Кожна особа, щодо якої виникло питання про порушення нею академічної доброчесності, відповідно до закону України «Про освіту» має такі права: ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження; особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності; знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності; оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

5.4. За порушення академічної доброчесності науково-педагогічні працівники та аспіранти можуть бути притягнені до академічної відповідальності відповідно до закону України «Про освіту», а саме: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення права претендувати на посаду доцента або професора протягом двох років; позбавлення присудженого наукового (освітньо-



творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади; позбавлення права бути представленим до будь-якого заохочення чи винагороди протягом трьох академічних років. При порушенні науковим керівником норм академічної доброчесності, його аспіранту(-ам) надається можливість зміни наукового керівника із продовженням роботи за затвердженою тематикою дисертаційного дослідження.

5.5. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти відповідно до Закону України «Про освіту» можуть бути притягнені до академічної відповідальності, а саме: повторне проходження оцінювання у присутності призначеної комісії (контрольна робота, іспит, залік та інше) за умови додаткової оплати роботи її членів (згідно тарифікації); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми за умови її повторної оплати, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання. Наукові керівники несуть відповідальність за академічну доброчесність аспірантів, і у випадку виявлення фактів плагіату вже на перших кроках написання наукової роботи попереджають аспірантів, відмічають цей факт на піврічному звіті аспірантів, що фіксується протоколом фахового семінару, та інформує про можливі наслідки. У разі повторення прецеденту, в силу вступають норми академічної відповідальності. Якщо у дисертаційній роботі, що представляється до розгляду виявляється факт плагіату, то така робота знімається з розгляду без права повторної подачі до захисту.

## 6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення розроблено з урахуванням пропозицій науково-педагогічних працівників, органів студентського самоврядування, Ради молодих учених та профспілкової організації Академії. Положення доводиться до відома всіх співробітників під час підписання трудового договору або контракту. Положення розміщується на офіційному сайті ХДАДМ.

Положення передбачає можливість оновлення або доповнення за необхідністю.

*Розроблено:*

Гарант ОНП Дизайн,  
канд. мистецтвознавства  
доцент кафедри ГД



Тетяна ІВАНЕНКО

*Радник проректора з НДР*

з питань підготовки наукових кадрів,  
канд. архітектури  
доцент кафедри ДС



Ірина БОНДАРЕНКО

*Узгоджено:*

Провідний юрисконсульт



Сергій НАДОБКО